

ד

לֹא אֶת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:

וַיְהִי בַּיּוֹם ל

שמיני

לח השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל: ויאמר אל-אהרן קח
 לך עגל בן-בקר לחטאת ואיל לעלה תמימם והקרב לפני יהוה: ואל-
 בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר-עזים לחטאת ועגל וכבש בני-שנה
 מ תמימם לעלה: ושור ואיל לשלמים לזבח לפני יהוה ומנחה בלולה
 מא בשמן כי היום יהוה נראה אליכם: ויקחו את אשר צוה משה אל-פני
 מב אהל מועד ויקרבו כל-העדה ויעמדו לפני יהוה: ויאמר משה זה הדבר
 מג אשר-צוה יהוה תעשו וירא אליכם כבוד יהוה: ויאמר משה אל-אהרן
 קרב אל-המזבח ועשה את-חטאתך ואת-עלתך וכפר בעדך ובעד העם
 מד ועשה את-קרבן העם וכפר בעדם כאשר צוה יהוה: ויקרב אהרן אל-
 מה המזבח וישחט את-עגל החטאת אשר-לו: ויקרבו בני אהרן את-הדם
 אליו ויטבל אצבעו בדם ויתן על-קרנות המזבח ואת-הדם יצק אל-
 מו יסוד המזבח: ואת-החלב ואת-הכלית ואת-היתרת מן-הכבד מן-
 מז החטאת הקטיר המזבחה כאשר צוה יהוה את-משה: ואת-הבשר ואת-
 מח העור שרף באש מחוץ למחנה: וישחט את-העלה וימצאו בני אהרן

תרגום אונקלוס

ית כל פתגמא דפקיד יי בידא דמשה: לֹא וְהָיָה בַּיּוֹם תְּמִינָא קְרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזָקְנֵי יִשְׂרָאֵל:
 לח ואמר לאהרן סב לך עיגל בר תורי לחטאת ודכר לעלתא שלמין וקריב קדם יי: לט ועם בני ישראל תמליל למימר סבו
 צפיר בר עזין לחטאת ועיגל ואמר בני שנה שלמין לעלתא: מ ותור ודכר לנכסת קודשיא לדבחא קדם יי ומנחתא דפילא
 במשח ארי יומא דין יקרא דיין מתגלי לכוון: מא וקריבו ית דפקיד משה לקדם משכן זמנא וקריבו כל כנשתא וקמו קדם
 יי: מב ואמר משה דין פתגמא דפקיד יי תעבדון ויתגלי לכוון יקרא דיין: מג ואמר משה לאהרן קרב למדבחא ועביד ית
 חטתך וית עלתך וכפר עלך ועל עמא ועביד ית קורבן עמא וכפר עליהון כמא דפקיד יי: מד וקריב אהרן למדבחא ונכס
 ית עגלא דחטאת דיליה: מה וקריבו בני אהרן ית דמא ליה ויטבל אצבעיה בדמא ויהב על קרנת מדבחא וית דמא אריק
 ליסודא דמדבחא: מו וית תרבא וית כוליתא וית חצרא מן כבדא מן חטאת אסיק למדבחא כמא
 דפקיד יי ית משה: מז וית בשרא וית משכא אוקיד בנורא מברא למשריתא: מח ונכס ית עלתא ואמטיאו בני אהרן

פירוש רש"י

(לֹא) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי. למלואים, הוא ראש חודש ניסן (מג) קרב אל המזבח. שהיה אהרן בוש וירא
 שהוקם המשכן בו ביום ונטל עשר עטרות השנויות לגשת. אמר לו משה: למה אתה בוש? לכו נבחרת!
 בסדר עולם: ולזקני ישראל להשמיעם שעל פי הדבור את חטאתך. עגל בן בקר: ואת עלתך. האיל: קרבן
 אהרן נכנס ומשמש בכהנה גדולה ולא יאמרו מאליו העם. שעיר עזים ועגל וכבש. כל מקום שנאמר
 נכנס: (לח) קח לך עגל. להודיע, שמכפר לו הקדוש ברוך הוא על ידי עגל זה, על מעשה העגל שעשה:
 (מ) כי היום ה' נראה אליכם. להשרות שכינתו נשרפת, אלא זו ושל מלואים (שמות כב:יג); וכלן על
 במעשה ידיכם; לכו קרבנות הללו באין חובה ליום פי הדבור: (מח) וימצאו. לשון הושטה והזמנה:

מפתח סדרי התנך

שבעת ימי המילואים והיום השמיני סדר הקריאה הארץ-ישראל מחבר לסדר קריאה אחד, סדר ד, את פרשה כט
 שבחומש ויקרא העוסקת בשבעת ימי המילואים עם פרשה ל העוסקת ביום השמיני. לעומת זאת, לפי מנהג הקריאה
 הבבלי הנהוג היום, מתחילה סדרה חדשה ביום השמיני. כיצד ניתן להבין את המחלוקת? מצד אחד הגדרת היום
 כיום השמיני למילואים תומכת בשיטה הארץ-ישראלית, הרואה בו המשך של שבעת ימי המילואים.
 מאידך, דברי חז"ל האומרים שאותו היום ראש חודש ניסן היה, תומכים במנהג הקריאה הבבלי.
 בירושלמי מצאנו את דעתו של רבי עקיבא, האומר שהיום הראשון למילואים היה ראש חודש ניסן והיום השמיני היה
 ח בניסן. [ראה בתורה תמימה, פתיחת סדרת שמיני אות ב.] ייתכן שזו הייתה דעתו של מסדר הקריאה הארץ ישראלית.

ד

מט

וַיִּזְרְקוּהוּ עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: וְאֶת-הָעֵלָה הַמִּצִּיאוֹ אֵלָיו

שמיני

נ לַנִּתְחִיָּה וְאֶת-הָרֹאשׁ וַיִּקְטֹר עַל-הַמִּזְבֵּחַ: וַיִּרְחֹץ אֶת-הַקָּרֶב וְאֶת-הַכְּרָעִים

נא וַיִּקְטֹר עַל-הָעֵלָה הַמִּזְבֵּחַ: וַיִּקְרֹב אֶת קָרְבַּן הָעֵם וַיִּקָּח אֶת-שְׂעִיר

נב הַחֲטָאת אֲשֶׁר לָעֵם וַיִּשְׁחָטֵהוּ וַיַּחַטְּאֵהוּ פְּרָאשׁוֹן: וַיִּקְרַב אֶת-הָעֵלָה

נג וַיַּעֲשֶׂה כַּמִּשְׁפָּט: וַיִּקְרַב אֶת-הַמִּנְחָה וַיִּמְלֵא כַּפּוֹ מִמֶּנָּה וַיִּקְטֹר עַל-הַמִּזְבֵּחַ

שני

נד מִלֶּבֶד עַל־תְּלַת הַבָּקָר: וַיִּשְׁחָט אֶת-הַשּׁוֹר וְאֶת-הָאֵיל זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר

נה לָעֵם וַיִּמָּצְאוּ בְּנֵי אֹהֶל־אֶהֱרֹן אֶת-הַדָּם אֵלָיו וַיִּזְרְקוּהוּ עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: וְאֶת-

הַחֲלָבִים מִן-הַשּׁוֹר וּמִן-הָאֵיל הָאֵלִיָּה וְהַמִּכְסָּה וְהַכִּלִּית וַיִּתְּרֵת הַכֶּבֶד:

נו, וַיִּשְׂמֻהוּ אֶת-הַחֲלָבִים עַל-הַחֲזוֹת וַיִּקְטֹר הַחֲלָבִים הַמִּזְבֵּחַ: וְאֵת הַחֲזוֹת

נז וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין הַנִּיף אֹהֶל־תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה: וַיִּשָּׂא

אֹהֶל־אֶהֱרֹן אֶת-יָדָיו אֶל-הָעֵם וַיְבָרְכֵם וַיִּירֹד מִעֲשֵׂת הַחֲטָאת וְהָעֵלָה וְהַשְּׁלָמִים:

נט וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאֹהֶל־אֶהֱרֹן אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּצְאוּ וַיְבָרְכוּ אֶת-הָעֵם וַיִּירָא כְבוֹד-

ב

תרגום אונקלוס

ליה ית דמא וזרקה על מדבחא סחור סחור: מט וית עלתא אמטיאו ליה לאברהא וית רישא ואסיק על מדבחא: ז וחליל ית גוא וית כרעיא ואסיק על עלתא למדבחא: נא וקריב ית קורבן עמא ונסיב ית צפירא דחטאת דלעמא ונכסיה וכפר בדמיה כקדמא: נב וקריב ית עלתא ועבדה כדחזי: נג וקריב ית מנחתא ומלא ידיה מנה ואסיק על מדבחא כר מעלת צפרא: נד ונכס ית תורא וית דכרא נכסת קודשיא דלעמא ואמטיאו בני אהרן ית דמא ליה וזרקה על מדבחא סחור סחור: נה וית תרביא מן תורא ומן דכרא אליה וחפי גוא וכוליתא וחצר כבדא: נו ושויו ית תרביא על חדותא ואסיק תרביא למדבחא: נז וית חדותא וית שקא דימינא ארים אהרן ארמא קדם יי כמא דפקיד משה: נח וארים אהרן ית ידוהי לעמא וכריכנון ונחת מלמעבד חטאת ועלתא ונכסת קודשיא: נט ועאל משה ואהרן למשכן זמנא ונפקו וכריכו ית עמא ואתגלי יקרא

פירוש רש"י

המעשים ולא ירדה שכינה לישראל, היה מצטער ואומר: 'יודע אני שכעס הקדוש ברוך הוא עלי, ובשבילי לא ירדה שכינה לישראל', אמר לו למשה 'משה אחי, כך עשית לי, שנכנסתי ונתבשתי', מיד נכנס משה עמו ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל: ויצאו ויברכו את העם, אמרו: 'ויהי נעם אדני אלהינו עלינו' (תהלים סדר יג:א, מזמור פט שלנו פסוק יז) - 'יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם'. לפי שכל שבעת ימי המלוואים שהעמידו משה למשכן ושמש בו ופרקו בכל יום, לא שרתה בו שכינה, והיו ישראל נכלמים ואומרים למשה: 'משה רבנו, כל הטרח שטרחנו, שתשרה שכינה בינינו ונדע שנתכפר לנו עון העגל', לכך אמר להם: 'זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה' - אהרן אחי כדאי וחשוב ממני, שעל ידי קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם, ותדעו שהמקום בחר בו:

(נא) ויחטא. עשהו כמשפט חטאת: פראשון. כעגל שלו: (נב) ויעשה כמשפט. המפרש בעולת נדבה ב'ויקרא' (לעיל א:ג-יג): (נג) וימלא כפו. היא קמיצה: מלבד עלת הבקר. כל אלה עשה אחר עולת התמיד: (נה) והמכסה. חלב המכסה את הקרב: (נו) וישמו את החלבים על החזות. לאחר התנופה נתנן כהן המניף לכהן אחר להקטירם; נמצאו העליונים למטה: (נז) ויברכם. ברכת כהנים: יברכך, יאר, ישא: וירד. מעל המזבח: (נט) ויבא משה ואהרן וגו'. למה נכנסו? מצאתי בפרשת מלוואים, בפריתא הנוספת על תורת כהנים שלנו: למה נכנס משה עם אהרן? ללמדו על מעשה הקטרת. או, לא נכנס אלא לדבר אחר? הריני דן ירידה וביאה טעונות ברכה. מה ירידה מעין עבודה אף ביאה מעין עבודה. הא למדת: למה נכנס משה עם אהרן? ללמדו על מעשה הקטרת; דבר אחר כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל

מפתח סדרי התנך הפטרת הסדר היא נבואתו הראשונה של שמואל המבשרת לעלי את עונשו הכבד כי מכבדי אכבד ובזי יקלו. בניגוד לסימן המובהק של ההפטרות הארץ ישראליות, אין בפסוק הפותח את ההפטרה מילים הזהות למילים שבפסוק הפותח את הסדר. ובחר א"תו מפל-שבטי ישראל לי לכהן הקשר הוא בתוכן. תוכנה הוא נאמנות לה'. ולכן באמצע הדילוג (ראה לעיל) עצרו לקרוא פסוק אחד והקימתי לי כהן נאמן... ובניתי לו בית נאמן, וסיום ההפטרה הוא כי נאמן שמואל לנביא לה'. ההפטרה מצטרפת למגמת החינוך למורא מקדש המודגשת בחלוקת הסדרים.

בפסוק נח מברך אהרן את העם בברכת כהנים, ובפסוק נט מברכים אותם משה ואהרן בברכת ויהי נעם. שתי ברכות אלו נקבעו כראשי סדרים. ברכת כהנים היא ראש סדר ו' בחומש במדבר, וברכת ויהי נעם היא ראש סדר יג בתהלים.

ד

וַיְהִי אֶל-כָּל-הָעָם: וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל עַל-הַמִּזְבֵּחַ אֶת-הָעֹלָה

שלישי

וְאֶת-הַחֲלָבִים וַיֵּרָא כָּל-הָעָם וַיִּרְאוּ וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם: וַיִּקְחוּ בְנֵי-אַהֲרֹן

שמיני

נֹדֶב וְאֶבִיהוּא אִישׁ מִחֲתָתוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עָלֶיהָ קִטְרֶת וַיִּקְרִיבוּ

לִפְנֵי יְהוָה אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם: וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל

אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי יְהוָה: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן הוּא אֲשֶׁר-דִּבֶּר יְהוָה |

לֵאמֹר בְּקִרְבִּי אֶקְדֹּשׁ וְעַל-פְּנֵי כָל-הָעָם אֶכְבֹּד וַיִּדָּם אַהֲרֹן: וַיִּקְרָא מֹשֶׁה

אֶל-מִישָׁאֵל וְאֶל אֶלְצָפָן בְּנֵי עֲזִיזָאֵל דִּד אַהֲרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם קִרְבּוֹ שְׂאוּ

אֶת-אֲחֵיכֶם מֵאֵת פְּנֵי-הַקֹּדֶשׁ אֶל-מַחוּץ לַמַּחֲנֶה: וַיִּקְרְבוּ וַיִּשָּׂאֻם בְּכַתְנֵתָם

אֶל-מַחוּץ לַמַּחֲנֶה כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן וּלְאֶלְעָזָר

וְלֵאִיתָמָר | בְּנָיו רְאֵשֵׁיכֶם אֶל-תִּפְרְעוּ | וּבְגָדֵיכֶם לֹא-תִפְרְמוּ וְלֹא תָמָתוּ

וְעַל כָּל-הָעֵדָה יִקְצֹף וְאֲחֵיכֶם כָּל-בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְבּוּ אֶת-הַשְּׂרֵפָה אֲשֶׁר

שָׂרָף יְהוָה: וּמִפֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצְאוּ פֶן-תָּמָתוּ כִּי-שָׂמַן מִשְׁחַת יְהוָה

עֲלֵיכֶם וַיַּעֲשׂוּ כְּדִבְרֵי מֹשֶׁה:

תרגום אונקלוס

דיי לכל עמא: ונפקת אישטא מן קדם יי ואכלת על מדבחת ית עלתא וית תרביא וחזא כל עמא ושבחו ונפלו על אפיהון: סא ונסיבו בני אהרן נדב ואביהוא גבר מחתיתיה ויהבו בהון אישטא ושוואו עלה קטרת בסמין וקריבו קדם יי אישטא נוכריתא דלא פקיד יתהון: סב ונפקת אישטא מן קדם יי ואכלת יתהון ומיתו קדם יי: סג ואמר משה לאהרן הוא דמליל יי למימר בקריבי אתקדש ועל אפי כל עמא אתיקר ושתיק אהרן: סד וקרא משה למישאל ולאלצפן בני עזיאל אחבוהי דאהרן ואמר להון קרובו טולו ית אחיכו מן קדם קודשא למברא למשריתא: סה וקריבו ונטלונין בכתוניהון למברא למשריתא כמא דמליל משה: סו ואמר משה לאהרן ולאלעזר וליתמר בנוהי רישיכו לא תרבו פירוע ולבושיכו לא תבזעו ולא תמותו ועל כל כנשתא יהי רוגזא ואחיכו כל בית ישראל יכבון ית יקידתא דאוקיד יי: סז ומתרע משכן זמנא לא תפקון דלמא תמותו ארי משח רבותא דיי עליכו ועבדו כפתגמא דמשה:

פירוש רשי

(ס) וירנו. כתרגומו: (סב) ותצא אש. רבי אליעזר אומר: לא מתו בני אהרן אלא על ידי שהורו הלכה בפני משה רבן. רבי ישמעאל אומר: שתויי יין נכנסו למקדש. תדע, שאחר מיתתן הזהיר הנותרים שלא יכנסו שתויי יין למקדש. משל למלך שהיה לו בן בית וכו', כדאיתא ב'ויקרא רבה': (סג) הוא אשר דבר וגו'. היכן דבר? 'ונעדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבדי' (שמות כב: מג), אל תקרי 'בכבדי' אלא 'בכבדי'. אמר לו משה לאהרן: אהרן אחי! יודע הייתי שיתקדש הבית במידעיו של מקום, והייתי סבור: או פי או בך. עכשו רואה אני, שהם גדולים ממני וממך: וידם אהרן. וקבל שכר על שתיקתו. ומה שכר קבל? שנתחד עמו הדבור, שנאמרה לו לבדו פרשת שתויי יין: בקרבי. בבחירי: ועל פני כל העם אכבד. כשהקדוש ברוך הוא עושה דין

בצדיקים, מתירא ומתעלה ומתקלס: אם כן באלו, כל שכן ברשעים! וכן הוא אומר (תהלים סדר ט פסוק לו, מזמור סז שלנו פסוק לו) 'נורא אלהים ממקדשיך' – אל תקרי 'ממקדשיך', אלא 'ממקדשיך': (סד) דד אהרן. עזיאל – אחי עמרם היה, שנאמר 'ובני קהת וגו' (שמות ד: יז): שאו את אחיכם וגו'. כאדם האומר לחברו: העבר את המת מלפני הפלה, שלא לערוב את השמחה: (סה) בכתנתם. של מתים. מלמד, שלא נשרפו בגדיהם, אלא נשמתם; כמין שני חוטין של אש נכנסו לתוך חטמיהם: (סו) אל תפרעו. אל תגדלו שער. מכאן, שאכל אסור בתספורת; אבל אתם אל תערבבו שמחתו של מקום: ולא תמתו. הא אם תעשו כך – תמותו: ואחיכם כל בית ישראל. מכאן, שצרתן של תלמידי חכמים מטלת על הכל להתאבל בה:

מפתח סדרי התנך

בפסוק ס כאן: וירא כל-העם וירנו ויפלו על-פניהם. קבלת עול מלכות שמים בעקבות ירידת האש על ידי אליהו נקבעה כראש סדר טז בספר מלכים: וירא כל-העם ויפלו על-פניהם ויאמרו ה' הוא האלהים ה' הוא האלהים. הטמעת לשון פסוק ס בתוך ספר מלכים מנחה את הלומד להשוות בין האירועים.

ה א, ב וידבר יהוה אל-אהרן לאמר: יין ושכר אל-תשת | אתה | ובניך אתך לא^ג שמיני
 ג בבאכם אל-אהל מועד ולא תמיתו חקת עולם לדורתיכם: ולהבדיל בין
 ד הקדש ובין החל ובין הטמא ובין הטהור: ולהורות את-בני ישראל את
 כל-החקים אשר דבר יהוה אליהם ביד-משה:

ה וידבר משה אל-אהרן ואל אלעזר ואל-איתמר | בניו הנותרים קחו את- לב^ו רביעי ד
 המנחה הנותרת מאשי יהוה ואכלוה מצות אצל המזבח כי קדש
 ו קדשים הוא: ואכלתם אתה במקום קדוש כי חקך וחק-בניך הוא מאשי
 ז יהוה כי-כן צויתי: ואת חזה התנופה ואת | שוק התרומה תאכלו במקום
 טהור אתה ובניך ובנתיך אתך כי-חקך וחק-בניך נתנו מזבחי שלמי בני

תרגום אונקלוס

א ומליל יי עם אהרן למימר: ב חמר ומררי לא תשתי את ובנך עמך במיעלכון למשכן זמנא ולא תמותון
 קים עלם לדריכו: ג ולאפרשא בין קודשא ובין חולא ובין מסאבא ובין דכיא: ד ולא לפא ית בני ישראל
 ית כל קימא דמליל יי להון בידא דמשה: ה ומליל משה עם אהרן ועם אלעזר ועם איתמר בנוהי דאשתארו
 סבו ית מנחתא דאשתארת מקורבניא דיי ואכלוהא פטיר בסטר מדבחא ארי קדש קודשין היא: ו ותיכלון
 יתה באתר קדיש ארי חולקך וחולק בנך היא מקורבניא דיי ארי כן אתפקדית: ז וית חדיא דארמיתא וית שקא
 דאפרשותא תיכלון באתר דכי את ובנך ובנתיך עמך ארי חולקך וחולק בנך אתיהיבו מנכסת קודשיא דבני

פירוש רש"י

את המנחה. אף על פי שאתם אוננים, ואף על פי
 שהקדשים אסורין לאונן: את המנחה. זו מנחת
 שמיני ומנחת נחשון: ואכלוה מצות. מה תלמוד
 לומר? לפי שהיא מנחת צבור ומנחת שעצה,
 ואין פיוצא בה לדורות הצרך לפרש בה דין שאר
 מנחות: (ו) וחק בניך. אין לבנות חק בקדשים: כי כן
 צויתי. באנינות יאכלוה: (ז) ואת חזה התנופה. של
 שלמי צבור: תאכלו במקום טהור. וכי את הראשונים
 אכלו במקום טמא? אלא, הראשונים שהם קדשי
 קדשים הזקקה אכילתם במקום קדוש, אבל אלו אין
 צריכים תוך הקלעים, אבל צריכים הם לאכל תוך
 מחנה ישראל, שהוא טהור מלכנס שם מצרעים.
 מכאן, שקדשים קלים נאכלין בכל העיר: אתה ובניך
 ובנתיך. אתה ובניך בחלק, אבל בנתיך לא בחלק.
 אלא, אם תתנו להן מתנות, רשאות הן לאכל בחזה
 ושוק. או אינו, אלא אף הבנות בחלק? תלמוד לומר
 'פי חקך וחק בניך נתנו' – חק לבנים ואין חק לבנות:

סדר ה (ב) יין ושכר. יין כדרך שכרותו: בבאכם אל
 אהל מועד. אין לי אלא 'בבאכם' להיכל, בגשתם
 למזבח מניין? נאמר כאן 'ביאת אהל מועד' ונאמר
 בקדוש ידים ורגלים ביאת אהל מועד (שמות כג:ז) מה
 להלן עשה גישת מזבח כביאת אהל מועד, אף כאן
 עשה גישת מזבח כביאת אהל מועד: (ג) ולהבדיל.
 כדי שתבדילו בין עבודה קדושה למחללת; הא
 למדת, שאם עבד עבודתו פסולה: (ד) ולהורות. למד
 שאסור שכור בהוראה. יכול יהא חייב מיתה? תלמוד
 לומר 'אתה ובניך אתך וגו' ולא תמיתו, כהנים
 בעבודתן במיתה ואין חכמים בהוראתן במיתה:
 (ה) הנותרים. מן המיתה; מלמד, שאף עליהם נקנסה
 מיתה על עון העגל. הוא שנאמר 'ובאהרן התאנף
 ה' מאד להשמידו' (דברים ח:ג), ואין 'השמד' אלא
 כלוי בנים, שנאמר 'ואשמיד פריו ממעל' (תרי עשר,
 עמוס, ח:א); ותפלתו של משה בטלה מחצה, שנאמר
 'ואתפלל גם בעד אהרן בעת ההוא' (דברים ש:ס) קחו

מפתח סדרי התנך סדר ה הוא סדר קצר במיוחד, שלושה עשר פסוקים בלבד. סדר קצר מעלה את השאלה כיצד
 נהגו בו בקריאת התורה בציבור בשבת? הרי יש צורך בעשרים ואחד פסוקים, לכל הפחות, עבור שבעה עולים?
 רשימת כל הסדרים הקצרים, שיש בהם פחות מעשרים ואחד פסוקים, היא: בראשית ו, יג, יז, כב. ויקרא ה, יג.
 במדבר י, כא, כו. דברים יז, יח, כה. יחד עם זאת, סדר קצר מדגיש את ההבנה שיש בו מסר רוחני, ערכי, חינוכי שחכמי
 ישראל רצו שנשנה בו במשך שבוע שלם. המסר יכול להימצא בראש הסדר או במרחב הסדר.

ההלכה הפותחת את סדר ה היא איסור כניסה ועבודה במקדש בשכרות והיא מהלכות מורא מקדש. גם ראש סדר ד
 בחומש במדבר עוסק בכך. וידבר ה' אל-משה ואל-אהרן לאמר: אל-תכריתו את-שבט משפחת הקהתי מתוך הלוים:
 ראש סדר יב בחומש ויקרא נקבע בפרשת זבה המסכמת את דיני הטומאות היוצאות מהגוף גם בגלל הפסוק המסכם
 והזרתם את-בני-ישראל מטמאתם ולא ימתו בטמאתם בטמאם את-משכני אשר בתוכם: שעירי חטאת של ראשי
 חדשים וגם קורבנות החטאת של יום הכיפורים באים לכפר על טומאת מקדש וקדשיו. (רש"י היל, וגם יבכ, יב:כח
 בהתאמה). רש"י (בבראשית כג:יד) מלמד שהלכות אלו הניעו את עשיו לוותר על הבכורה "אמר לו (יעקב): כמה אזהרות
 וענשין ומיתות תלוין בזה... שתווי יין ופרועי ראש. אומר: אני הולך למות על ידה, אם כן מה חפץ לי בזה?"

ה

ח יִשְׂרָאֵל: שׁוֹק הַתְּרוּמָה וַחֲזָה הַתְּנוּפָה עַל אֲשֵׁי הַחֲלָבִים יָבִיאוּ לַהֲנִיף

שמיני

תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וְהָיָה לָךְ וּלְבִנֶיךָ אֶתָּךְ לַחֲק־עוֹלָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה:

ט וְאֵת | שְׁעִיר הַחַטָּאת דָּרַשׁ דָּרַשׁ מִשֶּׁה וְהֵנָּה שָׂרָף וַיִּקְצָף עַל-אֲלֻעֶזֶר וְעַל-

חמישי

י אֵיתָמָר בְּנֵי אֶהֱרֹן הַנּוֹתָרִם לֵאמֹר: מִדּוּעַ לֹא-אֲכַלְתֶּם אֶת-הַחַטָּאת בַּמָּקוֹם

הַקֹּדֶשׁ כִּי קֹדֶשׁ קִדְשִׁים הוּא וְאַתֶּה | נָתַן לָכֶם לִשְׂאת אֶת-עוֹן הָעֵדָה לְכַפֵּר

יא עֲלֵיהֶם לִפְנֵי יְהוָה: הֵן לֹא-הוּבָא אֶת-דָּמָה אֶל-הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה אָכֹל תֹּאכְלוּ

יב אֶתָּה בַּקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי: וַיִּדְבֹּר אֶהֱרֹן אֶל-מֹשֶׁה הֵן הַיּוֹם הִקְרִיבוּ אֶת-

חַטָּאתְכֶם וְאֶת-עֲלֹתְכֶם לִפְנֵי יְהוָה וַתִּקְרָאנָה אֹתִי כֹאֲלָה וְאֲכַלְתִּי חַטָּאת

יג הַיּוֹם הֵיטֵב בְּעֵינֵי יְהוָה: וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּיטֵב בְּעֵינָיו:

תרגום אונקלוס

יִשְׂרָאֵל: ח שָׂקָא דִּאֲפָרְשׁוּתָא וַחֲדָיא דִּאֲרֻמוֹתָא עַל קוֹרְבָנֵי תְרֻבָּא יִתִּיתוֹן לִאֲרֻמָּא אֲרֻמָּא קִדְּם יִי וְהִי לָךְ וּלְבִנֶיךָ עִמָּךְ לְקִיָּם עָלֶם כְּמָא דְפָקִיד יִי: ט וְיֵת צִפְרִיא דַּחַטָּתָא מִתְּבַע תְּבַעֵיהּ מִשֶּׁה וְהָא אֶתְוֹקֵד וְרִגְזִי עַל אֲלֻעֶזֶר וְעַל אֵיתָמָר בְּנֵי אֶהֱרֹן דִּאֲשִׁתְּאֻרוּ לְמִימָר: י מְדִין לֹא אֲכַלְתוּן יֵת חַטָּתָא בְּאֶתֶר קִדִּישׁ אֲרִי קֹדֶשׁ קוֹדֶשִׁין הִיא וְיֵתָה יִהֵב לְכוֹן לְסֻלְחָא עַל חוֹבֵי כְנִשְׁתָּא לְכַפֵּרָא עַלִּיהוֹן קִדְּם יִי: יא הָא לֹא אֶתְעַל מִדָּמָה לְבֵית קוֹדֶשׁא גְּנוּוָה מִיכָל תִּיכְלוּן יֵתָה בַּקּוֹדֶשׁא כְּמָא דְפָקִידִית: יב וּמִלִּיל אֶהֱרֹן עִם מֹשֶׁה הָא יוֹמָא דִּין קָרִיבוּ יֵת חַטּוֹתְהוֹן וְיֵת עֲלוֹתְהוֹן קִדְּם יִי וְעִרְעָא יֵתִי עֵקֶן כְּאֵלִין אֵלּוּ פֻּן אֲכַלִּית חַטָּתָא יוֹמָא דִּין הַתְּקִין קִדְּם יִי: יג וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּשְׁפֹּר בְּעֵינָוְהִי:

פירוש רש"י

לְמַדְנֹו, שְׁשִׁיעִיר רֹאשׁ חֹדֶשׁ הָיָה, שֶׁהוּא מְכַפֵּר עוֹן טְמֵאת מִקְדָּשׁ וְקֹדֶשִׁיו, שֶׁחַטָּאת שְׁמִינִי וְחַטָּאת נַחֲשׁוֹן לֹא לְכַפֵּרָה בָּאוּ: (י"א) הֵן לֹא הוּבָא וְגו'. שֶׁאֵלּוּ הוּבָא הָיָה לָכֶם לְשַׂרְפָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'וְכָל חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָה וְגו'' (לעיל ג:יב): אָכֹל תֹּאכְלוּ אֹתָהּ. הָיָה לָכֶם לְאֲכֹלָהּ, אֵף עַל פִּי שְׂאֵתֶם אוֹנְגִים: כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי. לָכֶם בַּמִּנְחָה (לעיל פסוק ה'): (י"ב) וַיִּדְבֹּר אֶהֱרֹן. אֵין לְשׁוֹן 'דְּבוֹר' אֲלֹא לְשׁוֹן עֵז, שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיִּדְבֹּר הָעֵם וְגו'' (במדבר יח:כא). אֲפֹשֶׁר מִשֶּׁה קִצָּף עַל אֲלֻעֶזֶר וְעַל אֵיתָמָר, וְאֶהֱרֹן מְדַבֵּר? הָא יִדְעָתָ, שֶׁלֹּא הָיְתָה אֲלֹא מַדַּת כְּבוֹד. אֲמָרוּ: 'אֵינוֹ בִּדִין שִׁיְהָא אֲבִינוֹ יוֹשֵׁב וְאֵנוֹ מְדַבְּרִים לְפָנָיו, וְאֵינוֹ בִּדִין שִׁיְהָא תִּלְמִיד מְשִׁיב אֶת רִבּוֹ'. יְכוּל, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיָה בְּאֲלֻעֶזֶר לְהַשִּׁיב? תִּלְמוּד לומר 'וַיֹּאמֶר אֲלֻעֶזֶר הִכְהֵן אֶל אֲנָשִׁי הַצֶּבֶא וְגו'' (שם כז:כא), הָרִי כְּשִׂרְצָה, דְּבַר לְפָנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי הַנְּשִׂאִים! זֶה מִצְּאֵתִי בְּסִפְרִי שֶׁל פָּנִים שְׁנֵי: הֵן הַיּוֹם הִקְרִיבוּ. מִהוּ אוֹמֵר? אֲלֹא אָמַר לוֹ מֹשֶׁה: 'שְׂמָא זִרְקָתֶם דָּמָה אוֹנְגִים?' שְׂאוּנָן שְׁעֵבֵד חֲלָל. אָמַר לוֹ אֶהֱרֹן: 'וְכִי הֵם הִקְרִיבוּ שֶׁהֵם הִדְיוּטוֹת? אֲנִי הִקְרַבְתִּי שְׂאֵנִי כִּהֵן גְּדוֹל וּמִקְרִיב אוֹנָן: וַתִּקְרָאנָה אֹתִי כֹאֲלָה. אֲפֹלּוֹ לֹא הָיוּ הַמֵּתִים בְּנֵי, אֲלֹא שְׂאֵר קְרוֹבִים, שְׂאֵנִי חֵיב לְהִיּוֹת אוֹנָן עֲלֵיהֶם כֹּאֲלֹו, כְּגוֹן כָּל הָאֲמוּרִים בְּפִרְשֵׁת כְּהֻנִּים (להלן י:ג-ד), שֶׁהִכְהֵן מִטְמֵא לָהֶם: וְאֲכַלְתִּי חַטָּאת. וְאִם אֲכַלְתִּי, 'הֵיטֵב ? וְגו': הַיּוֹם. אֲבָל אֲנִינוֹת לִילָה מִתָּר, שְׂאִין אוֹנָן אֲלֹא יוֹם קְבוּרָה: הֵיטֵב בְּעֵינֵי ה'. אִם שְׁמַעְתָּ בַּקֹּדֶשׁ שְׁעָה, אֵין לָךְ לְהַקֵּל בַּקֹּדֶשׁ דּוֹרוֹת: (יג) וַיִּיטֵב בְּעֵינָיו. הוֹדָה וְלֹא בּוֹשׁ לומר: לֹא שְׁמַעְתִּי.

(ח) שׁוֹק הַתְּרוּמָה וַחֲזָה הַתְּנוּפָה. לְשׁוֹן 'אֲשֶׁר הוֹנֵף וְאֲשֶׁר הוֹרֵם' (שמות כב:כז) תְּנוּפָה: מוֹלִיךְ וּמִבִּיא, תְּרוּמָה: מַעֲלָה וּמוֹרִיד. וְלָמָּה חֲלָקֵן הַכְּתוּב 'תְּרוּמָה' בְּשׁוֹק ו'תְּנוּפָה' בַּחֲזָה? לֹא יִדְעָנוּ, שְׁשִׁנִּיהֶם בְּהִרְמָה וְהִנְפָּה: עַל אֲשֵׁי הַחֲלָבִים. מִכָּאן, שֶׁהַחֲלָבִים לְמִטָּן בְּשַׁעַת תְּנוּפָה; וַיִּשׁוּב הַמִּקְרָאוֹת שְׁלֹא יִכְחִישׁוּ זֶה אֶת זֶה, כִּבְר פִּרְשֵׁתִי שֶׁלִּשְׁתֵּן בְּצוֹ אֶת אֶהֱרֹן' (לעיל ג:מב): (ט) שְׁעִיר הַחַטָּאת. שְׁעִיר מוֹסְפִי רֹאשׁ חֹדֶשׁ. וְשִׁלְשָׁה שְׁעִירֵי חַטָּאוֹת קָרְבוּ בּוֹ בַּיּוֹם: 'קָחוּ שְׁעִיר עִזִּים' (לעיל ה:לט), וְשְׁעִיר נַחֲשׁוֹן וְשְׁעִיר רֹאשׁ חֹדֶשׁ; וּמִכָּלֵן לֹא נִשְׂרָף אֲלֹא זֶה. וְנַחֲלָקוּ בְּדָבָר חֲכָמִי יִשְׂרָאֵל: יֵשׁ אוֹמְרִים: מִפְּנֵי הַטְּמֵאָה שֶׁנִּגְעָה בּוֹ נִשְׂרָף, וַיֵּשׁ אוֹמְרִים: מִפְּנֵי אֲנִינוֹת נִשְׂרָף, לְפִי שֶׁהוּא קֹדֶשׁ דּוֹרוֹת; אֲבָל בַּקֹּדֶשׁ שְׁעָה סְמָכו עַל מֹשֶׁה, שְׂאֵמַר לָהֶם בַּמִּנְחָה 'וְאֲכַלְוּהָ מִצּוֹת' (לעיל פסוק ה'): דָּרַשׁ דָּרַשׁ. שְׁתִּי דְרִישׁוֹת: מִפְּנֵי מַה נִּשְׂרָף זֶה? וּמִפְּנֵי מַה נִּאֲכָלוּ אֵלּוּ? כִּךְ הִיא בַּתּוֹרָת כְּהֻנִּים: עַל אֲלֻעֶזֶר וְעַל אֵיתָמָר. בְּשִׁבִּיל כְּבוֹדוֹ שֶׁל אֶהֱרֹן, הִפְךָ פָּנָיו כְּגַד הַבְּנִים וְכַעַס: לֵאמֹר. אָמַר לָהֶם: הַשִּׁיבוּנִי עַל דְּבָרִי: (י) מִדּוּעַ לֹא אֲכַלְתֶּם אֶת הַחַטָּאת בַּמָּקוֹם הַקֹּדֶשׁ. וְכִי חוּץ לְקֹדֶשׁ אֲכַלְוּהָ? וְהִלֵּא שְׂרָפוּהָ! וּמִהוּ אוֹמֵר 'בַּמָּקוֹם הַקֹּדֶשׁ'? אֲלֹא אָמַר לָהֶם: שְׂמָא חוּץ לְקֹלְעִים יִצָּה וְנִפְסָלָה? : כִּי קֹדֶשׁ קִדְשִׁים הוּא. וְנִפְסָלָה בְּיוֹצֵא! וְהֵם אָמְרוּ לוֹ: לֹא. אָמַר לָהֶם: הוֹאִיל וּבַמָּקוֹם הַקֹּדֶשׁ הָיְתָה, מִדּוּעַ לֹא אֲכַלְתֶּם אוֹתָהּ? : וְאַתָּה נָתַן לָכֶם לִשְׂאת וְגו'. שֶׁהַכְּהֻנִּים אוֹכְלִים וּבּוֹעֲלִים מִתְּכַפְּרִים: לִשְׂאת אֶת עוֹן הָעֵדָה. מִכָּאן

וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר אֱלֹהִים: דִּבְרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
זֹאת הַחִיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ: כֹּל
מִפְּרֶסֶת פְּרֹסָה וְשִׁסְעַת שִׁסְעַת פְּרֹסֶת מַעֲלַת גֶּרָה בַּבְּהֵמָה אֹתָהּ תֹּאכְלוּ:
אֲךָ אֶת־זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעַלְלֵי הַגֶּרָה וּמִמִּפְרֵסֵי הַפְּרֹסָה אֶת־הַגִּמְלָה כִּי־
מַעֲלָה גֶרָה הוּא וּפְרֹסָה אֵינָנו מִפְּרִיס טָמֵא הוּא לָכֶם: וְאֶת־הַשֹּׁפֶן כִּי־
מַעֲלָה גֶרָה הוּא וּפְרֹסָה לֹא יִפְרִיס טָמֵא הוּא לָכֶם: וְאֶת־הָאֲרָנְבֶּת כִּי־
מַעֲלַת גֶּרָה הוּא וּפְרֹסָה לֹא הִפְרִיסָהּ טָמֵאָה הוּא לָכֶם: וְאֶת־הַחֲזִיר כִּי־
מִפְּרִיס פְּרֹסָה הוּא וְשִׁסְעַת שִׁסְעַת פְּרֹסָה וְהוּא גֶרָה לֹא־יִגָּר טָמֵא הוּא לָכֶם:
ה, ט מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכְלוּ וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגְעוּ טָמֵאִים הֵם לָכֶם: אֶת־זֶה תֹּאכְלוּ
מִכָּל אֲשֶׁר בָּמִים כָּל אֲשֶׁר־לוֹ סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת בָּמִים בַּיָּמִים וּבְנִחְלִים

תרגום אונקלוס

א ומליל יי עם משה ולא־הָרָן למימר להוֹן: ב מלילו עם בני ישראל למימר דא חִיתָא דתיכלון מכל בעִירָא דעל ארעא: ג כל דסדיקא פֿרֶסֶתָהּ וּמִטְלָפָא טלפין פֿרֶסֶתָהּ מִסְקָא פֿשָׂרָא בבעִירָא יתה תיכלון: ד ברם ית דין לא תיכלון מִמִּסְקֵי פֿשָׂרָא וּמִסְדִּיקֵי פֿרֶסֶתָא ית גמלא ארי מסיק פֿשָׂרָא הוּא וּפֿרֶסֶתָהּ לֹא סדיקא מִסְקָב הוּא לָכוֹן: ה וית טבזא ארי מסיק פֿשָׂרָא הוּא וּפֿרֶסֶתָהּ לֹא סדיקא מִסְקָב הוּא לָכוֹן: ו וית ארנבא ארי מִסְקָא פֿשָׂרָא הוּא וּפֿרֶסֶתָהּ לֹא סדיקא מִסְקָבָא הוּא לָכוֹן: ז וית חזירא ארי סדיק פֿרֶסֶתָא הוּא וּמִטְלָפָא טלפין פֿרֶסֶתָהּ וְהוּא פֿשָׂרָא לֹא פֿשֵׁר מִסְקָב הוּא לָכוֹן: ח מִבְּשָׂרָהוֹן לֹא תיכלון וּבְנִבְלָתָהוֹן לֹא תִקְרִבון מִסְאֲבִין אָנוֹן לָכוֹן: ט ית דין תיכלון מכל דבמִיָּא כָּל דְּלִיָּה צִיצִין וְקִלְפִין בְּמִיָּא בַּיָּמִיָּא וּבְנִחְלִיָּא

פירוש רש"י

סדר ו (א) אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן. לְמֹשֶׁה אָמַר שְׂיֵאמַר לְאַהֲרֹן: לֵאמֹר אֱלֹהִים. אָמַר שְׂיֵאמַר לְאַהֲרֹן וְלֵאמֹר. אוֹ אֵינוֹ, אֶלָּא לֵאמֹר לְיִשְׂרָאֵל? כִּשְׁהוּא אָמַר 'דִּבְרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' (בפסוק ב) הָרִי דְבוּר אָמַר לְיִשְׂרָאֵל! הָא מָה אֲנִי מְקִים 'לֵאמֹר אֱלֹהִים? לְבָנִים: לְאַהֲרֹן וְלֵאמֹר. (ב) דִּבְרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אֵת כָּל־הַשְׁוָה לְהִיּוֹת שְׁלוּחִים לְדְבוּר זֶה, לְפִי שֶׁהָיוּ בְּדַמִּימָה וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶם גִּזְרֵת הַמָּקוֹם מֵאַהֲבָה: זֹאת הַחִיָּה. לְשׁוֹן חַיִּים. לְפִי שֶׁיִּשְׂרָאֵל דְּבוֹקִים בְּמָקוֹם וְרֹאוּיִן לְהִיּוֹת חַיִּים, לְפִיכָךְ הִבְדִּילָם מִן הַטָּמֵאָה וְגִזַּר עֲלֵיהֶם מִצְוֹת, וְלֵאמֹר לֹא אֶסֶר כָּל־וָדָא שֶׁנִּכְנָס לְבָקֶר אֶת הַחֹלֶה וְכו', כִּדְאִיתָא בְּמִדְרַשׁ רַבִּי תַנְחוּמָא: זֹאת הַחִיָּה. מְלֻמֵּד, שֶׁהָיָה מֹשֶׁה אוֹחֵז בַּחִיָּה וּמֵרָאָה אוֹתָהּ לְיִשְׂרָאֵל: זֹאת תֹּאכְלוּ וְזֹאת לֹא תֹאכְלוּ! 'אֵת זֶה תֹּאכְלוּ וְגו'' (להלן פסוק ט) – אֶף בְּשָׂרֵי הַמִּים אוֹחֵז מִכָּל מִין וּמִין וּמֵרָאָה לָהֶם, וְכֵן בְּעוֹף: 'וְאֵת אֵלֶּה תִּשְׁקְצוּ מִן הָעוֹף' (להלן פסוק יג), וְכֵן בְּשָׂרָצִים: 'וְזֶה לָכֶם הַטָּמֵא' (להלן פסוק כט): זֹאת הַחִיָּה וְגו' מִכָּל הַבְּהֵמָה. מְלֻמֵּד, שֶׁהַבְּהֵמָה בְּכָל־חִיָּה: (ג) מִפְּרֶסֶת. כְּתַרְגוּמוֹ 'סְדִיקָא': פְּרֹסָה, פִּלְטָא בְּלַעַז: וְשִׁסְעַת שִׁסְעַת. שֶׁמִּבְדֵּלֶת מִלְמַעֲלָה וּמִלְמַטָּה בִּשְׁתֵּי צִפְרֵנִים, כְּתַרְגוּמוֹ 'וּמִטְלָפָא טִלְפִין', שֶׁיֵּשׁ שְׁפָרוֹתֶיהָ סְדוּקוֹת מִלְמַעֲלָה וְאֵינָן שְׁסוּעוֹת

מפתח סדרי התנ"ך ערכים בראשי הסדרים: ראה ברש"י על פסוק ב דיבור המתחיל זאת החיה.

י אתם תאכלו: וכל אשר אין-לו סנפיר וקשקשת בימים ובנחלים מכל
יא שרץ המים ומכל נפש החיה אשר במים שקץ הם לכם: ושקץ יהיו
יב לכם מבשרם לא תאכלו ואת-נבלתם תשקצו: כל אשר אין-לו סנפיר
יג וקשקשת במים שקץ הוא לכם: ואת-אלה תשקצו מן-העוף לא יאכלו
יד שקץ הם את-הנשר ואת-הפרס ואת העזניה: ואת-הדאה ואת-האיה
טו, טז למינה: את כל-ערב למינו: ואת בת היענה ואת-התחמס ואת-השחף
יז, יח ואת-הנץ למינהו: ואת-הכוס ואת-השלף ואת-הינשוף: ואת-התנשמת
יט ואת-הקאת ואת-הרחם: ואת החסידה האנפה למינה ואת-הדוכיפת
כ, כא ואת-העטלף: כל שרץ העוף ההלך על-ארבע שקץ הוא לכם: אך את-
זה תאכלו מכל שרץ העוף ההלך על-ארבע אשר-לא [לו] כרעים ממעל
כב לרגליו לנתר בהן על-הארץ: את-אלה מהם תאכלו את-הארבה למינו
כג ואת-הסלעם למינהו ואת-החרגל למינהו ואת-החגב למינהו: וכל

תרגום אונקלוס

יתהון תיכלון: י וכל דלית ליה ציצין וקלפין ביממא ובנחליא מכל רחשא דמא ומכל נפשא חיתא דבמא שקצא
אנון לכוון: יא ושקצא יהון לכוון מבסרהון לא תיכלון וית נבילתהון תשקצון: יב כל דלית ליה ציצין וקלפין במא
שקצא הוא לכוון: יג וית אלין תשקצון מן עופא לא יתאכלון שקצא אנון נשרא וער ועזא: יד ודיתא וטרפיתא לזנה:
טו ית כל עורבא לזניה: טז וית בת נעמיתא וציצא וצפר שחפא ונצא לזנוהי יז וקדיא ושלוי נונא וקפופא:
יח ובוותא וקתא וירקיקא יט וחריתא ואבו לזנה ונגר טורא ועטליפא: כ כל רחשא דעופא דמהליך על ארבע שקצא
הוא לכוון: כא ברם ית דין תיכלון מכל רחשא דעופא דמהליך על ארבע דליה קרסולין מעלוי רגלוהי לקפצא בהון על
ארעא: כב ית אלין מנהון תיכלון ית גובא לזניה וית רשונא לזנוהי וית חרגלא לזנוהי וית חגבא לזנוהי: כג וכל

פירוש רש"י

ופורחת בלילה; ותנשמת האמורה בשרצים היא
דומה לה, ואין לה עינים, וקורין לה טלפא:
(יט) החסידה. זו דיה לבנה, צינגוינא, ולמה נקרא
שמה 'חסידה'? שעושה חסידות עם חברותיה
במזונות: האנפה. היא דיה רגזנית; ונראה לי, הוא
שקורין היינו: הדוכיפת. תרגול הבר, וכרבלתו
כפולה, ובלעז הירופ, ולמה נקרא שמו 'דוכיפת'?
שהודו כפות, וזו היא כרבלתו, ונגר טורא נקרא
על שם מעשיו, כמו שפרשו רבותינו במסכת
גטין בפרק מי שאחזו (דף סה:): (כ) שרץ העוף. הם
הדקים הנמוכים, הרוחשין על הארץ, כגון זבובים
וצרעין ויתושין וחגבים: (כא) על ארבע. ארבע
רגלים: ממעל לרגליו. סמוך לצוארו יש לו כמין
שתי רגלים לבד ארבעת רגליו, וכשרוצה לעוף
ולקפץ מן הארץ, מתחזק באותן שתי כרעים
ופורח. ויש מהן הרבה כמותן שקורין לאנעס, אבל אין
אנו בקיאים; שארבעה סימני טהרה נאמרו בהם:
ארבע רגלים וארבע כנפים וקרצולין – אלו [ויג
כרעים] הכתובים כאן, וכנפיו חופין את רבו. וכל
הסימנין הללו מצויין באותן שבינותינו, אבל יש
שראשן ארד, ויש שאין להם זנב, וצריך שיהא
שמו 'חגב'; ובזה אין אנו יודעים להבדיל ביניהם:

(י) שרץ. בכל מקום משמעו: דבר נמוך, שרוחש
ונד ונע על הארץ: (יא) ושקץ יהיו. לאסור את
ערוביהם, אם יש בו בנותן טעם: מבשרם. אינו
מזהר על הסנפירים ועל העצמות: ואת נבלתם
תשקצו. לרבות יבחושיין שסננן. יבחושיין מוישרונ"ש
בלעז: (יב) כל אשר אין לו וגו'. מה תלמוד לומר?
שיכול, אין לי שיהא מתר אלא המעלה סימנין
שלו ליבשה, השירין במים מנין? תלמוד לומר 'כל
אשר אין לו סנפיר וקשקשת במים', הא אם היו לו
במים, אף על פי שהשירין בעליהו – מתר:
(יג) לא יאכלו. לחיב את המאכילן לקטנים. שקץ
משמעו, לא יהו נאכלין על ידך. או אינו אלא
לאסרן בהנאה? תלמוד לומר 'לא תאכלו' (דברים
יב:יב) – באכילה אסורין, בהנאה מתירין. כל עוף
שנאמר בו: 'למינה', 'למינו', 'למינהו' – יש
באותו המין שאין דומין זה לזה, לא במראיהם
ולא בשמותם, וכלן מין אחד: (טז) הנץ. אושטוייר:
(יז) שלף. פרשו רבותינו: זה השולה דגים
מן הים, והוא שתרגם אונקלוס 'ושלי נונא': כוס
וינשוף. הם צואיטש הצועקים בלילה ויש להם
לסתות כאדם. ועוף אחד דומה לו שקורין ייבן:
(יח) תנשמת. היא קלבא שוריק, ודומה לעכבר,

ו כֹּד שֶׁרֵץ הָעוֹף אֲשֶׁר-לוֹ אַרְבַּע רַגְלִים שֶׁקֶץ הוּא לָכֶם: וְלֹא־לָהּ תִּטְמְאוּ כָּל-
 כה הַנִּגְעַת בְּנִבְלָתָם יִטְמָא עַד-הָעָרֹב: וְכָל-הַנֶּשֶׁא מִנִּבְלָתָם יִכָּבֵס בַּגְדֵי
 כו וְיִטְמָא עַד-הָעָרֹב: לְכָל-הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הוּא מִפְּרִסַּת פֶּרֶסָה וְשִׁסַּע | אֵינָנָה
 כז שִׁסַּעַת וְגֵרָה אֵינָנָה מֵעֵלָּה טִמְאִים הֵם לָכֶם כָּל-הַנִּגְעַת בָּהֶם יִטְמָא: וְכָל |
 הוֹלֵךְ עַל-כַּפָּיו בְּכָל-הַחַיָּה הַהֹלֶכֶת עַל-אַרְבַּע טִמְאִים הֵם לָכֶם כָּל-הַנִּגְעַת
 כח בְּנִבְלָתָם יִטְמָא עַד-הָעָרֹב: וְהַנֶּשֶׂא אֶת-נִבְלָתָם יִכָּבֵס בַּגְדֵי וְיִטְמָא עַד-
 כט הָעָרֹב טִמְאִים הֵמָּה לָכֶם: וְזֶה לָכֶם הַטִּמָּא בַּשֶּׁרֶץ לֹד ° ו
 ל הַשֶּׁרֶץ עַל-הָאָרֶץ הַחֹלֵד וְהַעֲכָבֵר וְהָצֵב לְמִינֵהוּ: וְהָאֲנָקָה וְהַכֹּחַ וְהַלְטָאָה
 לא וְהַחֲמָט וְהַתְנַשְּׁמָת: אֵלֶּה הַטִּמְאִים לָכֶם בְּכָל-הַשֶּׁרֶץ כָּל-הַנִּגְעַת בָּהֶם
 לב בְּמָתָם יִטְמָא עַד-הָעָרֹב: וְכָל אֲשֶׁר-יִפְלֶעְלֵוּ מֵהֶם | בְּמָתָם יִטְמָא מִכָּל-
 כלי-עֵץ אוֹ בַּגָּד אוֹ-עוֹר אוֹ שֶׁק כָּל-כְּלִי אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה מִלֶּאכָה בָּהֶם בְּמִים
 לג יוֹבֵא וְיִטְמָא עַד-הָעָרֹב וְטָהַר: וְכָל-כְּלִי-חֶרֶשׁ אֲשֶׁר-יִפְלֶעְלֵוּ מֵהֶם אֶל-תּוֹכוֹ
 שביעי

תרגום אונקלוס

רַחֲשָׂא דְעוֹפָא דְלִיה אַרְבַּע רַגְלִין שֶׁקֶצָא הוּא לְכוֹן: כֹּד וְלֹאֲלִין תִּסְתָּאבֹון כָּל דִּיקָרָב בְּנִבְלָתָהוֹן יְהִי מִסָּאב עַד רַמְשָׂא:
 כה וְכָל דִּיטוֹל מִנִּבְלָתָהוֹן יִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיְהִי מִסָּאב עַד רַמְשָׂא: כֹּד לְכָל בְּעִירָא דְהִיא סְדִיקָא פְּרִסְתָּהּ וְטִלְפִין לִיתָהּ
 מטְלָפָא וּפִשְׁרָא לִיתָהּ מִסָּקָא מִסָּאבִין אֲנוֹן לְכוֹן כָּל דִּיקָרָב בָּהוֹן יְהִי מִסָּאב: כֹּד וְכָל דְּמַהֲלִיף עַל יְדוּהִי בְּכָל חֵיתָא
 דְּמַהֲלָא עַל אַרְבַּע מִסָּאבִין אֲנוֹן לְכוֹן כָּל דִּיקָרָב בְּנִבְלָתָהוֹן יְהִי מִסָּאב עַד רַמְשָׂא: כה וְדִיטוֹל יֵת נִבְלָתָהוֹן יִצְבַּע
 לְבוּשׁוֹהִי וְיְהִי מִסָּאב עַד רַמְשָׂא מִסָּאבִין אֲנוֹן לְכוֹן: כט וְדִין לְכוֹן דְּמִסָּאב בְּרַחֲשָׂא דְרַחֲשִׁישׁ עַל אֶרְעָא חוֹלְדָא וְעַכְבָּרָא
 וְצֵבָא לְזוֹנָה: ל וְלֹא וְכוּחָא וְהַלְטָאָה וְחוֹמְטָא וְאַשׁוּתָא: לא אֲלִין דְּמִסָּאבִין לְכוֹן בְּכָל רַחֲשָׂא כָּל דִּיקָרָב בָּהוֹן בְּמוֹתָהוֹן
 יְהִי מִסָּאב עַד רַמְשָׂא: לב וְכָל דִּיפּוֹל עֲלוּהִי מִנְהוֹן בְּמוֹתָהוֹן יְהִי מִסָּאב מִכָּל מָאן דָּאֵע אוֹ לְבוּשׁ אוֹ מִשְׁךְ אוֹ שֶׁק
 כָּל מָאן דִּיתְעַבִּיד עֲבִידָא בָּהוֹן בְּמִיָּא יִתְעַל וְיְהִי מִסָּאב עַד רַמְשָׂא וְיִדְכִי: לג וְכָל מָאן דְּחִסְף דִּיפּוֹל מִנְהוֹן לְגוּיָה

פירוש רש"י

(כג) וְכָל שֶׁרֵץ הָעוֹף וְגו'. בָּא וְלִמַּד, שְׂאֵם יֵשׁ לוֹ
 חמש – טָהוֹר: (כד) וְלֹאֲלָהּ. הַעֲתִידִין לְהֵאמֵר בְּעֵנִין
 לְמִטָּה: תִּטְמְאוּ. כְּלוּמַר, בְּנִגְיַעְתֶּם יֵשׁ טִמְאָה:
 (כה) וְכָל הַנֶּשֶׂא מִנִּבְלָתָם. כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמָרָה טִמְאָת
 מִשָּׂא, חֲמוּרָה מִטְמָאָת מַגֵּעַ, שֶׁהִיא טְעוּנָה כְּבוֹס
 בַּגְדִים: (כו) מִפְּרִסַּת פֶּרֶסָה וְשִׁסַּע אֵינָנָה שִׁסַּעַת. כְּגוֹן
 גָּמֶל, שֶׁפְּרִסְתּוֹ סְדוּקָה לְמַעַלָּה אֲבָל לְמִטָּה הִיא
 מִחֲבֵרָת. כָּאֵן לְמִדָּךְ, שֶׁנִּבְלַת בְּהֵמָה טִמְאָה,
 מִטְמָאָה; וּבְעֵנִין שֶׁבְּסוֹף הַפְּרָשָׁה (להלן פסוקים לט-מ)
 פֶּרֶשׁ עַל בְּהֵמָה טָהוֹרָה: (כז) עַל כַּפָּיו. כְּגוֹן כָּלֵב

מפתח סדרי התנ"ך

מרחב סדר ו' עוסק בדיני איסור והיתר אכילה. הסדר פותח בפסוק זאת החיה אשר תאכלו, הפטרת הסדר פותחת
 בפסוק ולבנותו אין די בער וחיתו אין די עולה: כנבואה שם מתאר ישעיה את גדולתו של הקדוש-ברוך-הוא שאינה
 ניתנת להשוואה, כל-הגוים כאין נגדו וגם ואל-מי תדמוני ואשנה.
 מהו, אם כן, הרעיון המחובר בין הסדר והפטרתו?

במדבר רבה (ויקרא פרשה יג אותיות ד, ה) יש דרשות רבות על ארבע המלכויות ששיעבדו את ישראל. אמר ריש לקיש
 אם זכיתם תאכלו ואם לאו תאכלו למלכויות. כגון: משה ראה את המלכויות בעסוקן... את הגמל – זו בכל, כי מעלה
 גרה הוא, שמגדלת את דניאל... ואת השפן – זו מדי... שמגדלת את מרדכי... ואת הארנבת – זו יון... שמגדלת
 הצדיקים. אלכסנדרוס כד היה חמי לשמעון הצדיק היה קאים על רגליה... ואת החזיר – זו אדום, והוא גרה לא יגר,
 שאינה מגדלת הצדיקים, ולא די שאינה מגדלת אלא שהורגת אותם... רבי עקיבא וחביריו.
 ובהפטרה: ולבנותו אין די בער וחיתו אין די עולה: ומפרש רש"י: לכפר על עון האומות:
 ומסיים המדרש ולמה נקרא שמה חזיר? שמחזרת עטרה לבעליה, הרי הוא דכתיב: ועלו מושיעים בהר ציון לשפט
 את הר עשן והיתה לה' המלוכה [תרי עשר, עובדיה, ראש סדר ט] אמר כן יהי רצון.

ו

שמיני

לֹא כָל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא וְאֹתוֹ תִשְׁבְּרוּ: מִכָּל-הָאֹכֵל אֲשֶׁר יֹאכֵל אֲשֶׁר יִבּוֹא

לָהּ עָלָיו מִים יִטְמָא וְכָל-מִשְׁקָהּ אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה בְּכָל-כְּלִי יִטְמָא: וְכָל אֲשֶׁר-יִפֹּל

מִנְבִּילָתָם | עָלָיו יִטְמָא תַנּוּר וְכִירִים יִתֵּן טַמְאִים הֵם וְטַמְאִים יִהְיוּ לָכֶם:

לֹא, לֹא אֶךְ מַעֲיֵן וּבֹר מְקוּה-מִים יִהְיֶה טְהוֹר וְנִגְעַת בְּנִבְלָתָם יִטְמָא: וְכִי יִפֹּל

לָהּ מִנְבִּילָתָם עַל-כָּל-זֶרַע זֶרַע אֲשֶׁר יִזְרַע טְהוֹר הוּא: וְכִי יִתֵּן-מִים עַל-זֶרַע

לֹט וְנִפֹּל מִנְבִּילָתָם עָלָיו טַמָּא הוּא לָכֶם: וְכִי יָמוּת מִן- לֹא i

הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר-הִיא לָכֶם לֹא-אֹכֶלָה הַנִּגְעַת בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד-הָעָרֶב:

תרגום אונקלוס

כל דבגויה יסתאב ויתיה תתברון: לא מכל מיכל דמתאכיל דייצלון עלוהי מיא יהי מסאב וכל משקיא דישתתי בכל מאן יהי מסאב: לא וכל דיפול מנבילתהון עלוהי יהי מסאב תנור וכירים יתרעון מסאבי אנון ומסאבין יהון לכוון: לא ברם מעין וגוב בית כנישת מיא יהי דכי ודיקרב בנבילתהון יהי מסאב: לא וארי פול מנבילתהון על כל בר זרע זרוע דיזרע דכי הוא: לא וארי יתיהבון מיא על בר זרעא ופול מנבילתהון עלוהי מסאב הוא לכוון: לט וארי ימות מן בעירא דהיא לכוון למיכל דיקרב בנבילתה יהי מסאב עד רמשא:

פירוש רש"י

עָלָיו מִים! ומהו אומר 'אֲשֶׁר יִבּוֹא עָלָיו מִים'?; ולמדנו עוד: שאין אכל מטמא אחרים, אלא אם כן יש בו כביצה, שנאמר 'אֲשֶׁר יֹאכֵל' – אכל הנאכל בבית אחת; ושערו חכמים: אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת: (לה) תנור וכירים. כלים המטלטלין הן, והן של חרס ויש להן תוך [ויג' תוך], ושופת על נקב החלל את הקדרה, ושניהם פיהם למעלה: יתן. שאין לכלי חרס טהרה בטבילה: וטמאים יהיו לָכֶם. שלא תאמר 'מצוה אני לנתנם'! תלמוד לומר 'וטמאים יהיו לָכֶם' אם רצה לקימן בטמאתן – רשאי: (לו) אך מעין ובור מקוה מים. המחברים לקרקע, אין מקבלין טמאה; ועוד יש לה ללמד: 'יהיה טהור' הטובל בהם – מטמאתו: ונגע בנבילתם יטמא. אפלו הוא בתוך מעין ובור ונגע בטמאתם יטמא. שלא תאמר קל וחמר: אם מטהר את הטמאים מטמאתם, קל וחמר שיציל את הטהור מלטמא. לכך נאמר 'ונגע בנבילתם יטמא': (לז) זרע זרע, זריעה של מיני זרעונים. 'זרוע' – שם דבר הוא, כמו 'וינתנו לנו מן הזרעים' (דניאל א:יב): טהור הוא. למדך הכתוב שלא הכשר ונתקן לקרות אכל לקבל טמאה עד שיבואו עליו מים: (לח) וכי יתן מים על זרע. לאחר שנתלש; שאם תאמר: יש הכשר במחבר, אין לה זרע שלא הכשר! : מים על זרע. בין מים, בין שאר משקין, בין נפלו הם על הזרע, בין זרע נפל לתוכן. הכל נדרש בתורת כהנים: ונפל מנבילתם עליו. אף משוגב מן המים; שלא הקפידה תורה אלא להיות עליו שם אכל, ומשירד לו הכשר קבלת טמאה פעם אחת, שוב אינו נעקר הימנו: (לט) בנבילתה. ולא בעצמות ולא בגידים ולא בטלפים ולא בקרנים ולא בעור:

כל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא. הכלי חוזר ומטמא מה שפאוריו: ואתו תשברו. למד, שאין לו טהרה במקוה: (לד) מכל האכל אֲשֶׁר יֹאכֵל. מוסב על מקרא העליון: 'כל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא וגו' מכל האכל אֲשֶׁר יֹאכֵל', אֲשֶׁר באו עליו מים, והוא בתוך כלי חרס הטמא, יטמא; וכן 'כל משקה אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה בְּכָל כְּלִי' והוא בתוך כלי חרס הטמא, 'יטמא'. למדנו מכאן דברים הרבה: למדנו, שאין אכל מכשר ומתקן לקבל טמאה עד שיבואו עליו מים פעם אחת; ומשבאו עליו מים פעם אחת, מקבל טמאה לעולם ואפלו נגוב; והיין והשמן וכל הנקרא משקה, מכשיר זרעים לטמאה כמים. שפך יש לדרש המקרא: 'אֲשֶׁר יִבּוֹא עָלָיו מִים' או 'כל משקה אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה בְּכָל כְּלִי' – 'יטמא' האכל; ועוד למדו רבותינו מכאן: שאין וְלֹד הטמאה מטמא כלים. שפך שנינו: יכול, יהו כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרס? תלמוד לומר: 'כל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא, מכל האכל' – אכל ומשקה מטמא מאויר כלי חרס, ואין כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרס, לפי שהשרץ אב הטמאה והכלי שנטמא ממנו וְלֹד הטמאה, לפיכך אינו חוזר ומטמא כלים שבתוכו; ולמדנו עוד: שהשרץ שנפל לאויר תנור והפת בתוכו, ולא נגע השרץ בפת, התנור ראשון והפת שניה, ולא נאמר 'וראין את התנור כאלו מלא טמאה ותהא הפת תחלה', שאם אתה אומר כן, לא נתמעטו כל הכלים מלטמא מאויר כלי חרס, שהרי טמאה עצמה נגעה בהן מגבן; ולמדנו עוד: על ביאת מים שאינה מכשרת זרעים, אלא אם כן נפלו עליהן משנתלשו. שאם אתה אומר מקבלין הכשר במחבר, אין לה [ויג' דבר אכל] שלא באו

ו

מ והאכל מנבלתה יכבס בגדיו וטמא עד-הערב והנשא את-נבלתה יכבס

שמיני

מא בגדיו וטמא עד-הערב: וכל-השרץ השרץ על-הארץ שקץ הוא לא

מב יאכל: כל הולך על-גחון וכל | הולך על-ארבע עד כל-מרב רגלים לכל-

מג השרץ השרץ על-הארץ לא תאכלום כי-שקץ הם: אל-תשקצו את-

מד נפשותיכם בכל-השרץ השרץ ולא תטמאו בהם ונטמתם בם: כי אני

יהוה אלהיכם והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני ולא תטמאו

מפטיר

מה את-נפשותיכם בכל-השרץ הרמש על-הארץ: כי | אני יהוה המעלה

אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים והייתם קדשים כי קדוש אני:

מו זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במים ולכל-נפש

מז השרצת על-הארץ: להבדיל בין הטמא ובין הטהר ובין החיה הנאכלת

ובין החיה אשר לא תאכל:

תרגום אונקלוס

מ ודייכול מנבילתה יצבע לבושהי ויהי מסאב עד רמשא: מא וכל רחשא דרחיש על ארעא שקצא הוא לא יתאכיל: מב כל דמהליך על מעוהי וכל דמהליך על ארבע עד כל סגיות רגלין בכל רחשא דרחיש על ארעא לא תיכלוננון ארי שקצא אנון: מג לא תשקצון ית נפשכון בכל רחשא דרחיש ולא תסתאבון בהון ותסתאבון פון בהון: מד ארי אנא יי אלהכון ותתקדשון ותהון קדישין ארי קדיש אנא ולא תסתאבון ית נפשכון בכל רחשא דרחיש על ארעא: מה ארי אנא יי דאסיק יתכון מארעא דמצרים למהוי לכון לאלה ותהון קדישין ארי קדיש אנא: מז דא אורייתא דבעירא ודעופא ולכל נפשא חיתא דרחשא במיא ולכל נפשא דרחשא על ארעא: מו לאפרשא בין מסאבא ובין דכיא ובין חיתא דמתאכלא ובין חיתא דלא מתאכלא:

פירוש רש"י

במגע, וכן 'ולא תטמאו' באכילתו: ונטמתם בם. אם אתם מטמאין בהם בארץ, אף אני מטמא אתכם בעולם הבא ובישיבת מעלה: (מד) כי אני ה' אלהיכם. כשם שאני קדוש, שאני ה' אלהיכם, כך 'והתקדשתם' – קדשו עצמכם למטה: והייתם קדשים. לפני, שאני אקדש אתכם למעלה ובעולם הבא: ולא תטמאו וגו'. לעבר עליהם בלאוין הרבה; וכל לאו – מלקות, וזו היא שאמרנו בתלמוד: אכל פוטיטא לוקה ארבע, נמלה – לוקה חמש, צרעה – לוקה שש: (מה) כי אני ה' המעלה אתכם. על מנת שתקבלו מצותי העליתי אתכם. דבר אחר: 'כי אני ה' המעלה אתכם' בכלן כתיב 'הוצאתי' וכאן כתיב 'המעלה'! תנא דבי רבי ישמעאל: אלמלי לא העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל שאין מטמאין בשרצים כשאר אמות – דים; ומעליותא היא גביהו; זהו לשון מעלה: (מז) להבדיל. לא בלבד השונה, אלא שתהא יודע ומפיר ובקי בהן: בין הטמא ובין הטהר. צריך לומר בין חמור לפרה? והלא כבר מפרשים הם! אלא בין טמאה לך לטהורה לך, בין נשחט חציו של קנה לנשחט רבו: ובין החיה הנאכלת. צריך לומר בין צבי לערוד? והלא כבר מפרשים הם! אלא בין שגולדו בה סימני טרפה כשרה, לנולדו בה סימני טרפה פסולה:

(מ) והנשא את נבלתה. חמורה טמאת משא מטמאת מגע, שהנשא מטמא בגדים, והנוגע אין בגדיו טמאים, שלא נאמר בו 'יכבס בגדיו': והאכל מנבלתה. יכול, תטמאנו אכילתו? כשהוא אומר בנבלת עוף טהור: 'נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה' (להלן יז:ל) – בה אתה מטמא בגדים באכילתה, ואין נבלת בהמה מטמאה בגדים באכילתה בלא מגע או בלא משא, כגון אם תחבה לו חבירו בבית הבליעה; אם כן מה תלמוד לומר 'האכל'? לתן שעור לנושא ולנוגע כדי אכילה, והוא כזית: וטמא עד הערב. אף על פי שטבל, צריך הערב שמש: (מא) השרץ על הארץ. להוציא את היתושין שבפליסין ושבפולין ואת הזיזין שבעדשים, שהרי לא שרצו על הארץ, אלא בתוך האכל, אבל משיצאו לאויר ושרצו, הרי נאסרו: לא יאכל. לחיב על המאכל כאוכל; ואין קרוי 'שרץ' אלא דבר נמוך קצר רגלים, שאינו נראה אלא כרוחש ונד: (מב) הולך על גחון. זה נחש; ולשון 'גחון' – שחיה, שהולך שח ונופל על מעיו: כל הולך. להביא השלשולין ואת הדומה לדומה: הולך על ארבע. זה עקרב: כל. להביא את החפושית אישקרוט בלעז, ואת הדומה לדומה: מרבה רגלים. זה נדל, שרץ שיש לו רגלים מראשו ועד זנבו לכאן ולכאן וקורין צנטפייץ: (מג) אל תשקצו. באכילתו, שהרי כתיב 'נפשותיכם' ואין שקוצ נפש

כג יז, ויִסֶּף עוֹד דָּוִד אֶת־כָּל־בְּחוּר בְּיִשְׂרָאֵל שְׁלֹשִׁים אֶלְף: וַיִּקֶּם | וַיִּלָּךְ דָּוִד רָכוּ
 וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ מִבְּעַלֵי יְהוּדָה לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים
 יט אֲשֶׁר־נִקְרָא שֵׁם שָׁם יְהוָה צִבְאוֹת יֹשֵׁב הַכְּרִבִּים עָלָיו: וַיִּרְכְּבוּ אֶת־אֲרוֹן
 הָאֱלֹהִים אֶל־עֲגֹלָה חֲדָשָׁה וַיִּשְׁאַהֻּ מִבֵּית אֲבִינֶדָב אֲשֶׁר בְּגִבְעָה וַעֲזָא וְאֶחָיו
 כ בְּנֵי אֲבִינֶדָב נְהָגִים אֶת־הָעֲגֹלָה חֲדָשָׁה: וַיִּשְׁאַהֻּ מִבֵּית אֲבִינֶדָב אֲשֶׁר בְּגִבְעָה
 כא עִם אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וְאֶחָיו הִלָּךְ לִפְנֵי הָאֲרוֹן: וְדָוִד | וְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל מִשְׁחָקִים
 לִפְנֵי יְהוָה בְּכָל עֲצֵי כְרוֹשִׁים וּבְכַנָּרוֹת וּבְנִבְלִים וּבְתַפִּים וּבְמִנְעֻנְעִים
 כב וּבְצִלְצְלִים: וַיָּבֹאוּ עַד־גֵּרֶן נָכוֹן וַיִּשְׁלַח עֲזָה אֶל־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיֹּאחֲזוּ בּוֹ כִּי
 כג שִׁמְטוּ הַבֶּקֶר: וַיַּחֲרֹאֲף יְהוָה בְּעֲזָה וַיַּכְהוּ שֵׁם הָאֱלֹהִים עַל־הַשָּׁל וַיָּמָת שֵׁם
 כד עִם אֲרוֹן הָאֱלֹהִים: וַיַּחֲרֹ לְדָוִד עַל־אֲשֶׁר פָּרַץ יְהוָה פֶּרֶץ בְּעֲזָה וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם
 כה הַהוּא פֶּרֶץ עֲזָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה: וַיֵּרָא דָוִד אֶת־יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיֹּאמֶר אֵיךְ
 כו יָבוֹא אֵלַי אֲרוֹן יְהוָה: וְלֹא־אֲבִיחָה דָוִד לְהַסִּיר אֵלָיו אֶת־אֲרוֹן יְהוָה עַל־עֵיר
 כז דָּוִד וַיִּטָּהֻר דָּוִד בֵּית עֶבֶד־אָדָם הַגָּתִי: וַיֵּשֶׁב אֲרוֹן יְהוָה בֵּית עֶבֶד אָדָם הַגָּתִי
 כח שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וַיִּבְרַךְ יְהוָה אֶת־עֶבֶד אָדָם וְאֶת־כָּל־בֵּיתוֹ: וַיֵּגֵד לַמֶּלֶךְ דָּוִד
 לֵאמֹר בֵּרַךְ יְהוָה אֶת־בֵּית עֶבֶד אָדָם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ בְּעֶבֶר אֲרוֹן הָאֱלֹהִים
 כט וַיִּלָּךְ דָּוִד וַיַּעַל אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים מִבֵּית עֶבֶד אָדָם עֵיר דָּוִד בְּשִׁמְחָה: וַיְהִי
 ל כִּי צָעָדוּ נִשְׁאִי אֲרוֹן־יְהוָה שֹׁשָׁה צָעָדִים וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא: וְדָוִד מְכַרְכֵּר
 לא בְּכָל־עֵז לִפְנֵי יְהוָה וְדָוִד חָגֹר אֶפֻּד בָּד: וְדָוִד וְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל מְעֵלִים
 לב אֶת־אֲרוֹן יְהוָה בַּתְּרוּעָה וּבְקוֹל שׁוֹפָר: וַהֲיָה אֲרוֹן יְהוָה בָּא עֵיר דָּוִד
 ומִיכָל בַּת־שָׁאוּל נִשְׁקָפָה | בְּעַד הַחֲלוֹן וַתֵּרָא אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּוִד מִפְּנֵי וּמְכַרְכֵּר
 לג לִפְנֵי יְהוָה וַתִּבֶּז לוֹ בְּלִבָּהּ: וַיָּבֹאוּ אֶת־אֲרוֹן יְהוָה וַיַּצְגּוּ אֹתוֹ בַּמָּקוֹמוֹ בַּתּוֹךְ
 לד הָאֹהֶל אֲשֶׁר נָטָה־לוֹ דָּוִד וַיַּעַל דָּוִד עֲלוֹת לִפְנֵי יְהוָה וּשְׁלָמִים: וַיַּכֵּל דָּוִד
 לה מִהַעֲלוֹת הָעוֹלָה וְהַשְּׁלָמִים וַיִּבְרַךְ אֶת־הָעָם בְּשֵׁם יְהוָה צִבְאוֹת: וַיַּחֲלֵק
 לְכָל־הָעָם לְכָל־הַמּוֹן יִשְׂרָאֵל לְמֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה לְאִישׁ חֶלֶת לֶחֶם אַחַת
 לו וְאֶשְׁפָּר אֶחָד וְאִשִּׁישָׁה אַחַת וַיִּלָּךְ כָּל־הָעָם אִישׁ לְבֵיתוֹ: ° וַיָּשֶׁב דָּוִד לְבָרֶךְ
 אֶת־בֵּיתוֹ וַתֵּצֵא מִיכָל בַּת־שָׁאוּל לְקִרְאֵת דָּוִד וַתֹּאמֶר
 מִה־נִּכְבַּד הַיּוֹם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נִגְלָה הַיּוֹם לְעֵינֵי אֲמָהוּת עֲבָדָיו כְּהַעֲלוֹת
 לז נִגְלוֹת אַחַד הָרָקִים: וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־מִיכָל לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בָּחַר־בִּי מֵאֲבִיךָ
 וּמִכָּל־בֵּיתוֹ לְצֹנֹת אֹתִי נִגִּיד עַל־עַם יְהוָה עַל־יִשְׂרָאֵל וְשִׁחַקְתִּי לִפְנֵי יְהוָה:
 לח וְנִקְלָתִי עוֹד מִזֹּאת וְהָיִיתִי שָׁפֵל בְּעֵינֶי וְעַם־הָאֲמָהוּת אֲשֶׁר אִמְרַת עִמָּם

הספרדים
מסיימים
כאז רכו

מ, מאַ וַיְהִי כִּי-יָשָׁב הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ וַיְהוֹה הַנִּיחַ-לוֹ מִסָּבִיב מְכַל-אֵיבָיו: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ רָכַח
אֶל-נִתָּן הַנָּבִיא רָאָה נָא אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּבֵית אַרְזִים וְאֶרֶץ הָאֱלֹהִים יֹשֵׁב בְּתוֹךְ

מב, מג הִירִיעָה: וַיֹּאמֶר נִתָּן אֶל-הַמֶּלֶךְ כֹּל אֲשֶׁר בְּלִבְכֶּךָ לָךְ עֲשֵׂה כִּי יְהוֹה עִמָּךְ: ° וַיְהִי
מד בְּלִילָה הַהוּא וַיְהִי דְבַר-יְהוֹה אֶל-נִתָּן לֵאמֹר: לָךְ וְאִמְרָתְךָ

אֶל-עַבְדִּי אֶל-דָּוִד כֹּה אָמַר יְהוֹה הָאֵתָה תִּבְנֶה-לִּי רֹל

מה בַּיִת לְשִׁבְתִּי: כִּי לֹא יִשְׁכְּתִי בְּבֵית לְמִיֹּם הָעֲלֵתִי אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם

מו וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה וְאֶהְיֶה מִתְּהַלֵּךְ בְּאֶהֱל וּבְמִשְׁכָּן: בְּכָל אֲשֶׁר-הִתְהַלַּכְתִּי

מז בְּכָל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִדְבַּר דְּבָרַתִּי אֶת-אֶחָד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צוּיַתִּי לְרַעוּת

אֶת-עַמִּי אֶת-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר לָמָּה לֹא-בָנִיתֶם לִי בַּיִת אַרְזִים: וְעָתָה כֹּה-תֹאמְרוּ

לְעַבְדִּי דָּוִד כֹּה אָמַר יְהוֹה צְבָאוֹת אֲנִי לְקַחְתִּיךָ מִן-הַנָּחַל מֵאַחֵר הַצֹּאן

מח לְהִיּוֹת נָגִיד עַל-עַמִּי עַל-יִשְׂרָאֵל: וְאֶהְיֶה עִמָּךְ בְּכָל אֲשֶׁר תֵּלַכְתָּ וְאֶכְרַתָּה

אֶת-כָּל-אֵיבֶיךָ מִפָּנֶיךָ וְעָשִׂיתִי לָךְ שֵׁם גָּדוֹל כְּשֵׁם הַגְּדֹלִים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ:

מט וְשִׁמַּתִּי מָקוֹם לְעַמִּי לְיִשְׂרָאֵל וְנִטְעַתִּיו וְשָׁכַן תַּחְתָּיו וְלֹא יִרְגַּז עוֹד וְלֹא-יִסְיֹפוּ

נ בְּנֵי-עוֹלָה לְעַנּוּתוֹ כֹּאֲשֶׁר בְּרָאשׁוֹנָה: וְלִמֶּנ-הַיּוֹם אֲשֶׁר צוּיַתִּי שְׁפָטִים

עַל-עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְהַנִּיחְתִּי לָךְ מִכָּל-אֵיבֶיךָ וְהִגִּיד לָךְ יְהוֹה כִּי-בֵּית יַעֲשֶׂה-לָּךְ

נא יְהוֹה: כִּי | יִמְלְאוּ יָמֶיךָ וְשִׁכַּבְתָּ אֶת-אַבְתָּיִךְ וְהִקִּימְתִּי אֶת-זֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ אֲשֶׁר

נב יֵצֵא מִמֶּעֶיךָ וְהִכִּינְתִּי אֶת-מַמְלַכְתּוֹ: הוּא יִבְנֶה-בַּיִת לְשִׁמִּי וְכִנֵּנְתִּי אֶת-כִּסֵּא

נג מִמְּלַכְתּוֹ עַד-עוֹלָם: אֲנִי אֶהְיֶה-לוֹ לְאָב וְהוּא יִהְיֶה-לִּי לְבֵן אֲשֶׁר בְּהַעֲוֹתוֹ

נד וְהִכְחַתִּיו בְּשִׁבְט אַנְשִׁים וּבְנִגְעֵי בְנֵי אָדָם: וְחִסְדִּי לֹא-יִסּוּר מִמֶּנּוּ כֹאֲשֶׁר

א הִסְרֵתִי מֵעַם שָׁאוּל אֲשֶׁר הִסְרֵתִי מִלְּפָנֶיךָ: וְנֶאֱמַן בֵּיתְךָ וּמִמְּלַכְתְּךָ עַד-עוֹלָם

ב לְפָנֶיךָ כִּסֵּאֲךָ יִהְיֶה נִכּוֹן עַד-עוֹלָם: כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְכָל הַחֲזִיוֹן הַזֶּה

כָּן דְּבַר נִתָּן אֶל-דָּוִד: הָאֲשֶׁכְּנוּיִם מִסִּימִים כֹּאן